Economische resultaten 2025: wat leert het bedrijfsresultaat over het verdienmodel op nat veen?

Technisch haalbaar, economisch nog uitdagend

De discussie over de toekomst van de Friese veenweiden gaat vaak over waterpeilen, emissies en biodiversiteit. Uiteindelijk bepaalt echter één vraag of een systeem toekomst heeft: valt er ook een inkomen mee te verdienen?

Het Veen-Natuur Melkveebedrijf Hegewarren is opgezet om precies die vraag te beantwoorden. In 2025 werd voor het eerst een volledig jaar gedraaid met een extensieve bedrijfsopzet, een hoog waterpeil en een sterke focus op gras, weidegang en natuurinclusieve bedrijfsvoering. De resultaten laten zien dat deze manier van melkveehouden in de praktijk goed werkt. Financieel is dat echter nog niet terug te zien. Het huidige beloningssysteem sluit nog onvoldoende aan bij deze vorm van landbouw.

Een bewust extensief bedrijf

Het bedrijf draaide met 50 melkkoeien op ruim 52 hectare grasland. Daarmee komt de melkproductie uit op ongeveer 5.500 kilogram melk per hectare (7.070 kg meetmelk/ha). Ter vergelijking: het gemiddelde Nederlandse melkveebedrijf op veengrond produceert ruim 13.000 kilogram melk per hectare (13.900 kg meetmelk/ha).

Deze lagere productie per hectare is geen tekortkoming, maar een bewuste keuze. Extensivering is immers een belangrijk onderdeel van het systeemontwerp om emissies te beperken, meer weidegang mogelijk te maken en te werken bij hogere grondwaterstanden.

Hoge melkgehalten leveren een meerprijs op

Ondanks de extensieve bedrijfsvoering presteerden de Jerseys goed. In 2025 werd melk geleverd met gemiddeld 5,96% vet en 4,27% eiwit, kenmerkend voor Jerseys.

Ook de aansluiting bij het programma Beter voor Natuur & Boer van A-ware levert een positieve bijdrage aan de opbrengsten. De combinatie van hoge gehalten en een melkstroom met duurzaamheidspremies zorgt ervoor dat de melkprijs bovengemiddeld is.

In combinatie met de voerkosten leidt dit tot een voersaldo van 43 ct per kg meetmelk. Ten opzichte van de referentie, het gemiddeld veenbedrijf in Nederland, is dit 6 cent hoger. Inclusief de toegerekende kosten, zoals diergezondheid, fokkerij, mestafzet, etc. was het saldo in 2025 30 ct per kg meetmelk. Het saldo van de referentie lag op 29 ct per kg meetmelk. Het voersaldo biedt een goed fundament op de bedrijfsvoering te

optimaliseren, te beginnen met het verlagen van de toegerekende kosten met name de diergezondheidskosten.

Toch blijkt dat een bovengemiddelde voersaldo alleen niet voldoende is om het inkomensverlies door extensieve bedrijfsopzet volledig op te vangen.

Lage kostenstructuur biedt voordelen

Het bedrijf heeft een relatief eenvoudige opzet met uitsluitend grasland, veel weidegang, geen kunstmest en een sober machinepark. Deze aanpak past ook bij een extensieve bedrijfsopzet en draagt bij aan het financieel resultaat.

Arbeidsopbrengst blijft negatief

De belangrijkste conclusie van de economische evaluatie is tegelijkertijd de meest confronterende. Nadat alle kosten, pachtlasten, rente, aflossing en vervangingsinvesteringen zijn meegerekend, resteert in 2025 een negatieve arbeidsopbrengst van ongeveer € 8.000. Voor deze berekening en de vergelijking met een gemiddeld melkveebedrijf op veen in Nederland zijn een aantal posten gestandaardiseerd, zoals de financiering per kg melk.

Ter vergelijking: het gemiddelde Nederlandse melkveebedrijf op veengrond behaalde volgens dezelfde systematiek van berekenen een arbeidsopbrengst van ongeveer € 67.000.

Dat verschil laat zien dat het huidige melkveemodel vooral beloont op liters melk en veel minder op maatschappelijke prestaties, zoals beperking van de veenoxidatie, klimaatwinst, stikstofemissie, biodiversiteit en waterkwaliteit

Opschalen geeft verbetering

Voor 2026 wordt gewerkt met een uitbreiding naar ongeveer 60 melkkoeien. De verwachting is dat de melkproductie stijgt naar ongeveer 346.000 kilogram melk en dat de arbeidsopbrengst daardoor weer positief wordt.

Volgens de begroting komt de arbeidsopbrengst dan uit op ongeveer € 5.000 positief. Dat is een duidelijke verbetering ten opzichte van 2025, maar nog steeds aanzienlijk lager dan op een gemiddeld melkveebedrijf.

Alleen opschalen zal het inkomensvraagstuk dus niet oplossen.

Nieuwe beloningen zijn noodzakelijk

Juist daar ligt volgens de onderzoekers de belangrijkste les van het project. Het huidige verdienmodel van de melkveehouderij is voor ongeveer 85% gebaseerd op de verkoop van melk. Voor een extensief bedrijf op nat veen biedt dat onvoldoende perspectief.

Wanneer de samenleving vraagt om hogere waterpeilen, minder broeikasgas- en stikstofemissies, meer biodiversiteit en een betere waterkwaliteit, zal daar uiteindelijk ook een passende vergoeding tegenover moeten staan.

De onderzoekers zien daarom veel potentie in aanvullende inkomstenbronnen voor ecosysteemdiensten, klimaatprestaties en natuurbeheer. In samenwerking met het programma NL2120 worden hiervoor scenario's uitgewerkt

Wat betekent dit voor de Friese melkveehouder?

De economische resultaten van Hegewarren laten zien dat extensieve melkveehouderij op nat veen technisch haalbaar is en sterke prestaties kan leveren op het gebied van duurzaamheid. Tegelijkertijd bevestigt 2025 wat veel melkveehouders al langer ervaren: maatschappelijke prestaties worden nog onvoldoende vertaald naar een financiële beloning.

Voor de praktijk betekent dit dat de toekomst van melkveehouderij op veen waarschijnlijk niet alleen zal afhangen van vakmanschap en efficiëntie, maar ook van de ontwikkeling van nieuwe verdienmodellen. De komende jaren moeten uitwijzen of vergoedingen voor klimaat, waterkwaliteit en biodiversiteit de ontbrekende schakel kunnen vormen tussen maatschappelijke doelen en een gezond bedrijfsresultaat. Dat is nodig om met 52 hectare grasland en een veebezetting van 1 tot 1,5 melkkoe per hectare een volwaardig arbeidsinkomen te realiseren.

De belangrijkste economische les van 2025 is dan ook helder: op nat veen is veel mogelijk, maar een toekomstbestendige melkveehouderij vraagt niet alleen om een nieuw bedrijfssysteem, maar ook om een nieuw verdienmodel.